

ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ОРГАНІЗАЦІЮ ОПЕРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ З ПЕРЕРОБКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Визначено та розглянуто зовнішні і внутрішні чинники, що впливають на організацію оперативного управління на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції, запропоновано їх класифікацію.

Ключові слова: чинники, фактори, оперативне управління, підприємство, переробка сільськогосподарської продукції.

І. Вступ. Забезпечення конкурентоспроможності та досягнення сталого економічного зростання підприємств із переробки сільськогосподарської продукції нерозривно пов'язані з удосконаленням та розвитком управлінської системи. Реалізація визначених завдань в умовах ринкової економіки можлива завдяки використанню сучасних принципів та методів оперативного управління процесом виробництва, оскільки значно зростає його роль та масштаби практичного застосування на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції. Все це зумовлює необхідність виваженого підходу до організації системи оперативного управління, особливо до таких питань, як зовнішні та внутрішні фактори впливу на нього.

Дослідження впливу окремих чинників на управлінську діяльність суб'єктів господарювання знайшли своє відображення у працях таких учених-економістів, як Р. А. Фатхутдінов, Л. І. Федулова, С. І. Дем'яненко, С. С. Гаркавенко, О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник, В. М. Якубів, Л. А. Євчук, Л. В. Пельтек та ін.

Попри вагомість виконаних наукових досліджень, вплив зовнішніх та внутрішніх чинників на організацію оперативного управління на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції в сучасних

умовах вивчений недостатньо.

Потреба в комплексному обґрунтуванні їх змісту й важливе практичне значення даної проблеми для підвищення ефективності господарювання зумовлюють актуальність теми дослідження.

II. Постановка завдання. Діяльність підприємств із переробки сільськогосподарської продукції загалом та кожен виробничий і управлінський процес, зокрема, перебувають під дією значної кількості факторів. Оскільки організація оперативного управління є складовою загальної управлінської системи виробничою діяльністю, вона формується під впливом зовнішніх та внутрішніх чинників, вивчення яких є метою даного дослідження.

III. Результати. Успішність організації процесу оперативного управління сучасним підприємством із переробки сільськогосподарської продукції забезпечується детальним вивченням зовнішніх та внутрішніх чинників впливу на неї.

У тлумачних словниках сучасної української мови визначення чинника (фактора) трактується як “умова, рушійна сила, причина будь-якого процесу чи явища, що визначає його характер або одну з основних рис” [1, с. 1526, 1601; 2, с. 521]. Згідно із визначенням “Словаря современных экономических терминов”, фактор (англ. factor – агент, посередник) – це рушійна сила економічних, виробничих процесів, які впливають на результат економічної діяльності [3, с. 400]. Економічні категорії “чинник” і “фактор” у більшості словників ототожнені, із тією тільки відмінністю, що фактор – це умова будь-якого процесу, а чинник є не тільки умовою, а ще й причиною процесу та визначає його характер [4, с. 881; 5, с. 644; 6, с. 262].

Л. І. Нечаюк та Н. Ю. Телеш наголошують на залежності якісного рівня й результатів управлінської діяльності від технічних, організаційних, економічних і соціальних факторів [7, с. 31]. О. Г. Мельник та

О. Є. Кузьмін вважають факторами впливу на організацію управління рушійні сили виробничо-господарської діяльності, які забезпечують необхідний рівень функціонування підприємства [8, с. 449]. Науковці зосереджують увагу на залежності виробничих показників від впливу певних чинників.

Зокрема, В. М. Гончаров та І. Є. Алфьорова виокремлюють такі групи факторів, які зумовлюють ефективність управління підприємством: фінансово-економічні, якісні, соціальні та екологічні [9, с. 27]. Л. В. Пельтек, О. М. Кушніренко доводять доцільність визначення зовнішніх та внутрішніх факторів впливу на управлінську систему суб'єкта господарювання, що розглядаються як основа для підвищення якості управлінських рішень [10, с. 3; 11, с. 261]. С. С. Гаркавенко, Л. А. Євчук, Т. І. Балановська та О. П. Гоголя наголошують, що в умовах економічного зростання успішність функціонування підприємств залежить від рівня їх виробничого управління та впливу економічних, соціально-культурних, політико-правових, технологічних, природно-географічних факторів [12; 13, с. 48].

Чинники впливу за відношенням до управлінської системи можуть бути зовнішніми, тобто впливати із зовнішнього оточуючого середовища й не залежати від діяльності підприємства; та внутрішніми, які формуються всередині суб'єкта господарювання. Вони впливають на нього й певним чином взаємодіють між собою [14, с. 23-26].

Вони також потребують нових підходів до пошуку управлінських рішень в господарській діяльності. При цьому зовнішні чинники мають як прямий, так і опосередкований вплив на систему оперативного управління, а внутрішні – безпосередньо впливають на її організацію та розвиток.

До *внутрішніх чинників* впливу на процес оперативного управління на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції (рис. 1) належать:

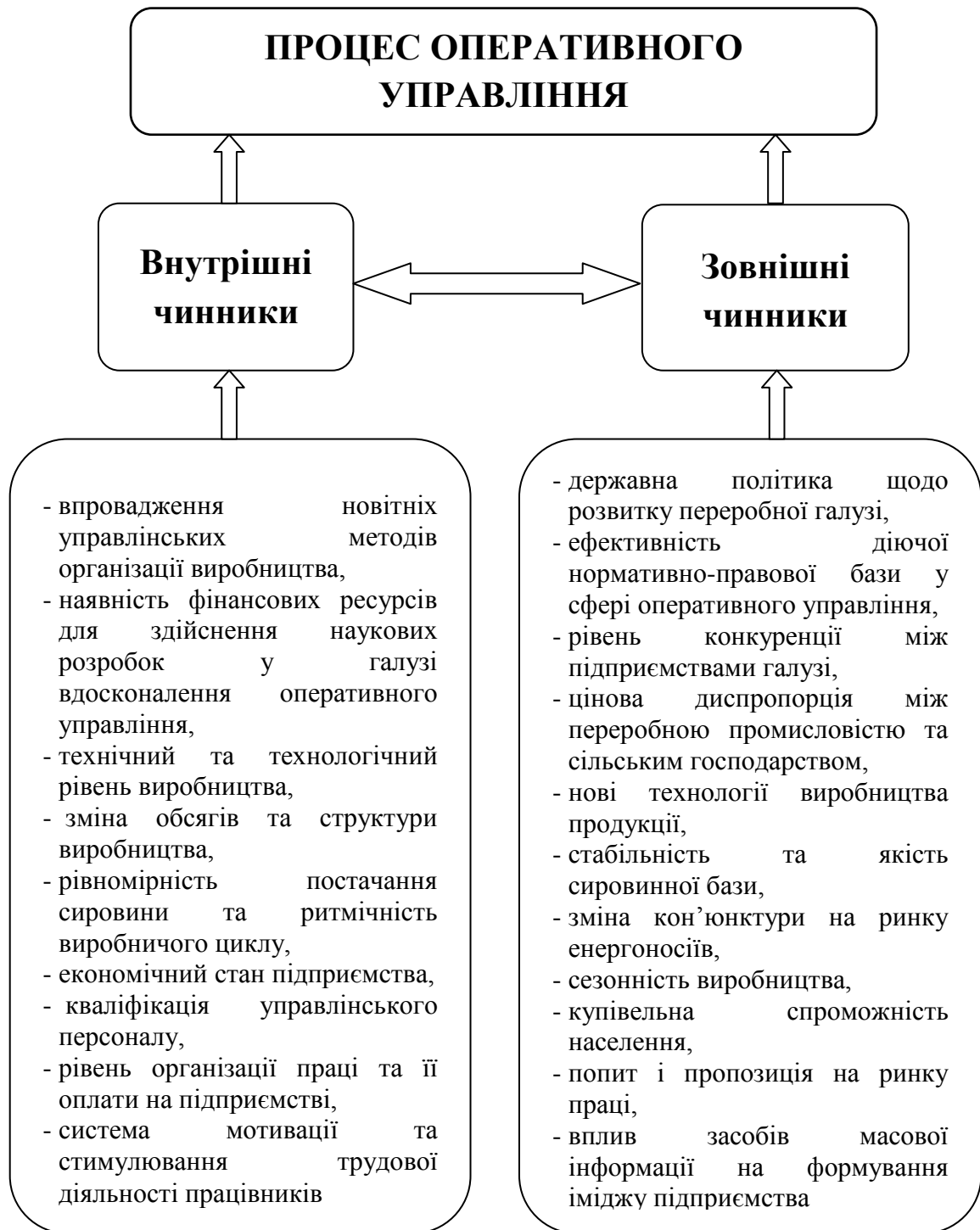

Рис.1. Чинники впливу на організацію оперативного управління на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції.

Джерело: розроблено автором.

впровадження новітніх управлінських методів організації виробництва, наявність фінансових ресурсів для здійснення наукових розробок у галузі

вдосконалення оперативного управління, технічний та технологічний рівень виробництва, зміна обсягів та структури виробництва, рівномірність постачання сировини та ритмічність виробничого циклу, економічний стан підприємства, кваліфікація управлінського персоналу, рівень організації праці та її оплати на підприємстві, система мотивації та стимулювання трудової діяльності працівників.

Серед *зовнішніх* чинників, що впливають на ефективність організації оперативного управління на підприємствах, доцільно виокремити: державну політику щодо розвитку переробної галузі, ефективність діючої нормативно-правової бази у сфері оперативного управління, рівень конкуренції між підприємствами галузі, цінову диспропорцію між переробною промисловістю та сільським господарством, нові технології виробництва продукції, стабільність та якість сировинної бази, зміну кон'юнктури на ринку енергоносіїв, сезонність виробництва, купівельну спроможність населення, попит і пропозицію на ринку праці, вплив засобів масової інформації на формування іміджу підприємства.

Аналіз зовнішніх і внутрішніх факторів характеризує управлінський процес як цілеспрямовану діяльність керівництва підприємства з організації процесу виконання виробничих завдань із урахуванням усіх чинників впливу. Отже, від обґрунтованості їх впливу на систему оперативного управління суттєво залежить ефективність виробничої діяльності переробних підприємств.

IV. Висновки. На основі аналізу економічних джерел та результатів наукових досліджень можна зробити висновок, що вибір інструментів та методів оперативного управління залежить від багатьох факторів, основним серед яких є специфіка виробництва підприємств із переробки сільськогосподарської продукції.

В умовах перехідної економіки організація оперативного управління як невід'ємної складової управлінського процесу на підприємствах із

переробки сільськогосподарської продукції набуває важливого значення. Для її ефективної реалізації необхідно враховувати низку виокремлених вище зовнішніх та внутрішніх чинників впливу, які, проте, можуть бути доповнені чи узагальнені в процесі подальших наукових досліджень.

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. В. Т. Бусел. – К., Ірпінь: Перун, 2005. – 1728 с.

2. Тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. А. О. Івченко. – Харків: Фоліо, 2002. – 540 с.

3. Словарь современных экономических терминов / Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовский. – М.: Айрис-пресс, 2008. – 480 с.

4. Словник синонімів української мови: В 2 т. / А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук та ін. – Т. 2. – К.: Наук. думка, 2001. – 960 с.

5. Новий тлумачний словник української мови: В 3 т. / В. В. Яременко, О. М. Сліпушко. – Т. 3. – К.: Аконіт, 2003. – 862 с.

6. Політичний і фінансово-економічний словник. – К.: Криниця, 1999. – 390 с.

7. Нечаюк Л. І. Готельно-ресторанний бізнес: менеджмент / Л. І. Нечаюк, Н. Ю. Телеш. – К.: Центр навч. літ-ри, 2003. – 348 с.

8. Кузьмін О. Є. Основи менеджменту / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник. – К.: Академвидав, 2007. – 464 с.

9. Гончаров В. М. Удосконалення класифікації факторів, які впливають на ефективність управління вугледобувних підприємств / В. М. Гончаров, І. Є. Алфьорова, О. А. Погорелець // Вісник Запорізького нац. ун-ту: Сер. “Економічні науки”. – 2010. – № 3 (7). – С. 24 – 29.

10. Пельтек Л. В. Удосконалення управління фінансово-економічним станом підприємств харчової промисловості: Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.01 “Економіка, організація та управління підприємствами” / Л. В. Пельтек. – Київ, 2003. – 22 с.

11. Кушніренко О. М. Організаційно-економічний механізм управління соціальним розвитком виробництва / О. М. Кушніренко // Національне господарство України: теорія та практика управління: Зб. наук. праць – К.: Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України, 2009. – С. 258 – 264.

12. Євчук Л. А. Основні фактори зовнішнього макросередовища функціонування сільськогосподарських підприємств / Л. А. Євчук // Ефективна економіка: електронне наукове фахове видання Академії муніципального управління. – 2009. – № 1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=6>.

13. Балановська Т. І. Вплив факторів макросередовища на діяльність сільськогосподарських підприємств / Т. І. Балановська, О. П. Гоголя, О. В. Новак // Наукові праці Полтавської держ. аграр. академії. – Вип. 3. – Т. 2.: Економічні науки. – Полтава: ПДАА, 2011. – С. 48 – 53.

14. Фатхутдинов Р. А. Производственный менеджмент / Р. А. Фатхутдинов. – СПб.: Питер, 2003. – 491 с.

The external and internal factors which influence on the organization of an operative management on the enterprises the remaking of agricultural products are determined and considered and their classification are proposed.

Key words: *factors, an operative management, enterprise, remaking agricultural products.*

Гой Наталія Василівна – аспірант кафедри обліку і аудиту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.